

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

1 (16)

Tässä selvityksessä kerromme seuraavista aiheista:

■ Yleistä	1
■ Taustaa	1
■ Maksutulon kehitys	2
■ Markkinaosuudet	3
■ Asiakasryhmäkohtaiset tunnusluvut	4
■ Liikennevakuutuksen tulos	6
■ Liitteet	14

Yleistä

Finanssivalvonta on tehnyt selvityksen liikennevakuutuksen maksuista perustuen vuoden 2010 aikana kerättyihin tietoihin. Selvitystä varten vakuutusyhtiöiltä on kerätty aineistoa tilivuosilta 2002–2009. Aineistot perustuvat sekä tilinpäätöksen mukaisiin että vakuutusyhtiöiden sisäisen laskennan tuottamiin tietoihin, jotka ovat osittain tilintarkastamattomia. Lisätietoja antavat johtava matemaatikko Pirkko Welin-Siikaluuoma 010 831 5533 ja matemaatikko Maarit Paakkinen 010 831 5534.

Taustaa

Liikennevakuutus on lakisääteinen vakuutus ja se on pakollinen kaikille liikenteessä käytettäville moottoriajoneuvoille (liikennevakuutuslaissa ja –asetuksessa mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta). Vakuuttamisvelvollisuus koskee ajoneuvon omistajaa tai sen pysyvää haltijaa. Liikennevakuutus on pakollinen myös siinä mielessä, että vakuutusyhtiö, jolla on oikeus myöntää liikennevakuutuksia, ei saa kieltäytyä antamasta ja voimassa pitämästä siltä haettua vakuutusta.

Liikennevakuutuksesta korvattavat vahingot ja niistä maksettavat korvaukset määritellään lainsäädännössä. Liikennevakuutuksen nojalla vakuutusyhtiö korvaa ajoneuvon liikenteeseen käyttämisestä vastapuolelle aiheutuneita henkilö¹- ja omaisuusvahinkoja. Vahingonaiheuttajan omat vahingot, henkilövahinkoja lukuun ottamatta, eivät kuulu va-

kuutuksen piiriin. Vakuutusyhtiö on velvollinen maksamaan lain ja asetusten mukaisen korvauksen.

Vahinkoa kärsineen korvauksensaaminen on turvattu siinäkin tapauksessa, että vakuutuksen myöntänyt vakuutusyhtiö ajautuisi selvitystilaan. Jos vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin johdosta korvaus jäisi muuten turvaamatta, niin tällöin viime kädessä kaikki Suomessa lakisääteistä liikennevakuutusta harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat siitä yhdessä.

Kaikista näistä seikoista johtuen on tärkeää, että – kuten liikennevakuutuslaissa säädetään² – liikennevakuutusmaksut lasketaan ”silmiällä pitäen vakuutettujen etujen turvaavuutta” kuitenkin siten, että vakuutusmaksut ovat ”kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin kustannuksiin”.

¹ Henkilövahinkoina korvataan sairaanhoitokustannukset, työansio-
menetykset ja ansiotulojen myöhentyminen sekä maksetaan korvauksia
kivusta ja särystä tai muusta tilapäisestä haitasta, pysyvistä viasta tai
haitasta ja pysyvistä kosmeettisesta haitasta. Liikennevakuutuksen
perusteella maksetaan myös mm. hoitotukea, työkyvyttömyyseläkettä ja
perhe-eläkettä sekä korvataan hautauskuluja.

² Liikennevakuutuslaki (279/1959) 18 §.

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

2 (16)

Sosiaali- ja terveysministeriön antaman asetuksen³ mukaan vakuutusyhtiön on Finanssivalvonnan pyynnöstä osoitettava sille vakuutusmaksujen riskivastaavuus. Yhtiön on tarvittaessa toimitettava valvojalle tiedot vakuutusmaksutoista ja korvauskuluista eriteltynä ainakin sillä tarkkuudella, että luvanvaraisen liikenteen vakuutuksia seurataan omana ryhmänään ja muut vakuutukset eritellään yksityistalouksien sekä yritysten ja yhteisöjen vakuutuksiin (jatkossa näitä ryhmiä kutsutaan asiakasryhmiksi).

Finanssivalvonta on kerännyt liikennevakuutuslain mukaisista vakuutustoimintaa harjoittavilta vakuutusyhtiöiltä tietoa asetuksessa esitetyllä tarkkuudella. Tämän lisäksi vakuutusyhtiöiltä on kerätty tietoja liikekuluista, vastuuvälästä, sijoituksista ja vakavaraisuudesta. Tässä selvityksessä esitetään kerättyyn aineistoon perustuen tilastotietoja maksutulon kehityksestä ja markkinaosuuksista. Lisäksi tehdään laskelmia liikennevakuutuksen tuloksesta tarkastelujaksolla sekä annetaan tulosta kuvaavia tunnuslukuja. Selvityksessä esitetään tietoja vuosilta 2002–2009 koko markkinan tasolla, asiakasryhmittäin sekä yhtiöittäin.

Maksutulon kehitys

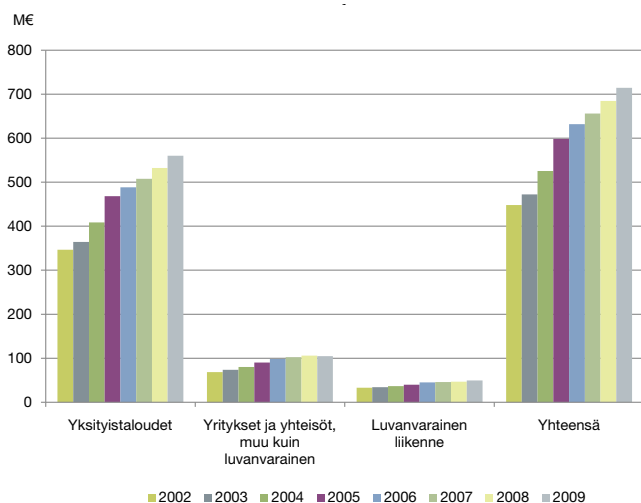
Vuonna 2009 liikennevakuutusta harjoitti Suomessa kymmenen suomalaista vakuutusyhtiötä sekä kaksi muussa ETA-valtiossa sijaitsevan vakuutusyhtiön sivuliikettä⁴. Näiden lisäksi kolmella ETA-vakuutusyhtiöllä on oikeus myöntää liikennevakuutuksia Suomessa palvelujen vapaan tarjonnan perusteella. Nämä viimeksi mainitut yhtiöt eivät ole mukana tässä selvityksessä. Liitteessä 1 on annettu luettelo selvitykseen osallistuneista vakuutusyhtiöistä.

Kuvassa 1 on esitetty suomalaisten yhtiöiden ja sivuliikkeiden liikennevakuutuksen maksutulon⁵ kehitys vuosina 2002–2009 asiakasryhmittäin ja yhteensä.

Vuoden 2009 vakuutusmaksutulo⁶ oli 714,5 (684,7 vuonna 2008) miljoonaa euroa. Kasvua edellisestä vuodesta oli 29,8 (28,6) miljoonaa euroa eli 4,3 (4,4) prosenttia. Vuoden 2009 inflaatio oli vastaavasti 0,0 prosenttia.

Liikennevakuutusmaksuista suurin osa on peräisin yksityistalouksien vakuutuksista. Vuonna 2009 näiden osuus kaikista maksuista oli 78,4 prosenttia. Pienin asiakasryhmä maksutulolla mitaten oli luvanvarainen liikenne, joka vastasi 6,9 prosentin osuudesta. Muiden yritysten ja yhteisöjen maksutulo-osuus oli 14,7 prosenttia.

Kuva 1.
Liikennevakuutusmaksutulon kehitys

³ Sosiaali- ja terveysministeriön asetus liikennevakuutuslain mukaisten vakuutusten ja vahinkojen tilastoinnin perusteista sekä vakuutusmaksuihin sovellettavasta vahingottomien vuosien johdosta annettavien alennusten ja vahinkojen perusteella tehtävien korotusten järjestelmästä (512/2002) 7 §.

⁴ ETA-vakuutusyhtiö, joka harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa sijoittautumisoikeuden perusteella.

⁵ Maksutulolla tarkoitetaan tässä tuloslaskelman mukaista maksutuloa, josta on otettu pois jakojärjestelmäerä, ennen jälleenvakuuttajien osuuden vähentämistä. Tuloslaskelman mukainen maksutulo ei sisällä vakuutusmaksuveroa, luottotappioita, liikenneturvallisuusmaksua eikä sairaanhoitomaksua.

⁶ Maksutulolla tarkoitetaan tässä tuloslaskelman mukaista maksutuloa, ennen jälleenvakuuttajien osuuden vähentämistä.

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

3 (16)

Vuonna 2009 vakuutusmaksujen kasvu oli suurinta luvanvaraisen liikenteen vakuutuksissa, missä maksut lisääntyivät noin 6,3 prosentilla ja pienintä yritysten ja yhteisöjen vakuutuksissa (-1,1 %). Yksityistalouksien vakuutuksissa vakuutusmaksutulo kasvoi noin 4,3 prosenttia.

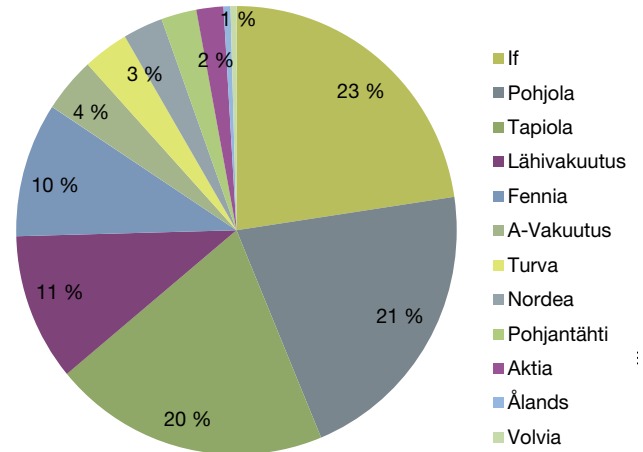
Vakuutusvuosien⁷ lukumäärä kasvoi vuonna 2009 noin kahdella prosentilla.

Markkinaosuudet

Taulukossa 1 esitetään suomalaisten yhtiöiden ja Suomessa toimivien ETA-sivuliikkeiden suhteelliset osuudet vakuutusmaksutulolla mitattuna.

Vuonna 2009 suurin 22,6 prosentin markkinaosuus oli If:lla ja seuraavina tulivat Pohjola 21,1 prosentin ja Tapiola 20,2 prosentin osuudellaan. Noin kymmenen prosentin markkinaosuuteen ylsivät näiden lisäksi Lähivakuutus (10,6 %) ja Fennia (9,7 %). Nämä viisi suurinta yhtiötä pitivät hallussaan 84,3 prosenttia markkinoista.

Kuva 2.
Markkinaosuudet suuruusjärjestyksessä vuonna 2009

⁷ Vakuutusvuodella tarkoitetaan tarkasteluvuoden aikana voimassa olleiden vakuutuskausien yhteiskestoä ilmoitettuna täysinä vuosina. Yksi vakuutusvuosi muodostuu esimerkiksi siten, että auto on ollut vakuutettuna koko vuoden tai kaksi autoa puoli vuotta kumpikin.

Taulukko 1.
Vakuutusyhtiöiden vakuutusmaksutulon mukaiset markkinaosuudet prosentteina

	Yksityistaloudet			Yritykset ja yhteisöt (ei luvanvaraiset)			Luvanvarainen liikenne			Yhteensä		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
A-Vakuutus	1,1	0,9	0,8	4,4	5,0	4,2	36,1	35,5	38,8	4,1	3,9	4,0
Aktia	1,5	1,3	1,7	5,2	4,7	2,7	3,4	3,2	4,8	2,2	2,0	2,0
Fennia	8,7	8,2	7,7	16,5	16,6	17,1	16,9	18,5	16,7	10,5	10,2	9,7
If	24,7	25,3	23,3	20,9	21,1	24,7	14,0	13,4	10,4	23,3	23,9	22,6
Lähivakuutus	11,6	11,5	12,0	4,8	5,6	6,0	4,6	5,4	4,6	10,0	10,1	10,6
Pohjantähti	2,9	2,8	2,7	1,9	2,1	2,3	1,9	2,4	2,7	2,7	2,7	2,6
Pohjola	21,3	22,1	23,2	17,2	17,6	15,7	8,9	7,4	8,2	19,8	20,4	21,1
Tapiola	20,8	19,5	19,8	27,8	25,9	26,1	13,1	13,1	12,6	21,4	20,1	20,2
Turva	3,8	3,9	4,0	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	3,1	3,2	3,3
Ålands	0,6	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
Nordea vahinkovakuutus	2,5	3,4	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	2,7	2,9
If Suomen sivuliike	0,7	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,4	0,4
Yhteensä milj. €	507,6	532,2	560,3	102,5	105,9	104,7	46,0	46,6	49,5	656,1	684,7	714,5

**Tryg Forsikring A/S:n Suomen sivuliike. 18.8.2010 alkaen Tryg

***If Suomen sivuliike

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

4 (16)

Vuonna 2009 markkinaosuuttaan kasvattivat eniten Nordea Vahinkovakuutus (0,7 prosenttiyksikköä), Pohjola (0,7) ja Lähivakuutus (0,5). ETA-sivuliikkeiden markkinaosuus jatkoi kasvuaan 3,1 prosentista vuonna 2008 3,3 prosenttiin vuonna 2009. Markkinaosuus pieneni eniten If:lla (1,2) ja Fenniällä (0,5).

Tarkasteltaessa liikennevakuutusmaksuja asiakasryhmittäin, nähdään, että markkinat jakautuivat tällöin toisin. Yksityistalouksien vakuutuksissa If (23,3 %), Pohjola (23,2 %) ja Tapiola (19,8 %) olivat edelleen markkinaosuudeltaan suurimpia vakuuttajia. Näiden lisäksi yli kymmenen prosentin markkinaosuuteen ylsi Lähivakuutus 12,0 prosentin osuudellaan. Luvanvaraisen liikenteessä sen sijaan selkeä markkinajohtaja oli ammattiliikenteen vakuuttamiseen erikoistunut A-Vakuutus 38,8 prosentin osuudellaan, ja sen jälkeen tulivat Fennia (16,7 %), Tapiola (12,6 %) ja If (10,4 %). Muiden yritysten ja yhteisöjen vakuutuksissa suurin markkinaosuus 26,1 prosenttia oli puolestaan Tapiolalla. Seuraaviksi sijoittuivat If (24,7%), Fennia (17,1 %) ja Pohjola (15,7 %).

Seuraavassa kuvaajassa esitetään kuuden suurimman vakuutusyhtiön markkinaosuudet vuonna 2009 asiakasryhmittäin.

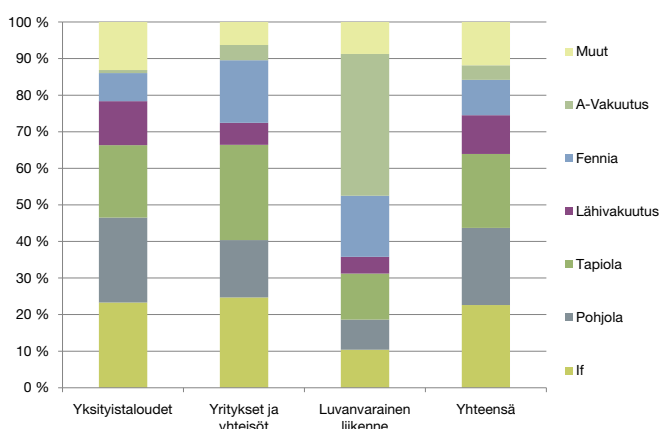
Vakuutusvuosien lukumäärällä mitaten markkinajohtajana oli Tapiola 24,1 prosentin osuudella ja seuraavina tulivat If (21,2 %), Pohjola (20,1 %) ja Lähivakuutus (13,2 %). Vakuutusvuosien kasvu oli voimakkainta Nordealla, jolla vakuutusvuosien

sien lukumäärä vuonna 2009 oli 24,4 prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna. Seuraavaksi voimakkainta kasvu oli Lähivakuutuksessa, Turvassa ja Pohjolassa, joissa kaikissa vakuutusvuodet lisääntyivät noin 5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Lukumääräisesti vakuutusvuodet lisääntyivät eniten Pohjolassa.

Asiakasryhmäkohtaiset tunnusluvut

Taulukossa 2 esitetään vakuutusliikkeen tunnuslukuja vuosittain ja asiakasryhmittäin. Tarkastelussa ovat mukana kaikki liikennevakuutusta Suomessa harjoittavat suomalaiset vakuutusyhtiöt sekä ETA-sivuliikkeet. Tunnuslukuina esitetään liikekulusuhde, vahinkosuhde ja yhdistetty kulusuhde ennen jälleenvakuuttajan osuuden vähentämistä. Sekä maksuista että korvauksista on nykyistä kirjauskäytäntöä noudattaen otettu pois jakojärjestelmän rahoitusosuudet⁸. Lisäksi koska Liikennevakuutuksen suurvahinkopoolin⁹ tilitysten kohdistaminen asiakasryhmille olisi hankalaa, korvauksiin ei sisälly myöskään tilityksiä poolille tai poolilta.

Kuva 3.
Markkinaosuudet suuruusjärjestyksessä vuonna 2009

⁸ Kaikkia liikennevakuutuslain mukaisia korvauksia ei rahastoida etukäteen, vaan osa niistä rahoitetaan yhteisvastuullisesti niin sanotulla jakojärjestelmällä. Jakojärjestelmään kuuluvat korvaukset katetaan niiden vuotuista tarvetta vastaavalla jakojärjestelmämaksulla, jonka vakuutusyhtiöt voivat sisällyttää vakuutuksenottajilta perimäänsä vakuutusmaksuun. Jakojärjestelmällä rahoitettavia kustannuksia ovat esimerkiksi eläkemuoitoisten korvausten indeksikorotukset ja yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoidon ja lääkinällisen kuntoutuksen kulukorvaukset. Vuoteen 2006 asti jakojärjestelmäerät sisältyivät vakuutusmaksuihin ja maksettuihin korvauksiin, mutta vuodesta 2007 lähtien nämä erät on siirtoeräluonteensa vuoksi jätetty pois tuloslaskelmasta. Tässä raportissa noudatetaan tätä uutta kirjaamiskäytäntöä.

⁹ Liikennevakuutuksen suurvahinkopoolin jäsenyhtiöt ja Liikennevakuutuskeskus ovat sopineet korvausten jakamisesta pooliyhtiöiden kesken. Poolivahinkona pidetään vahinkotapahtumaa, jonka johdosta maksettavaksi tulevat korvaukset ylittävät vahingosta vastuussa olevan pooliyhtiön valitseman poolirajan. Pooliyhtiöt osallistuvat poolivahinkoihin tämän poolirajan ylittävältä osalta.

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

5 (16)

Liikekulusuhteella tarkoitetaan liikekulujen suhdetta vakuutusmaksutuottoihin. Vahinkosuhte saadaan jakamalla korvauskulut vakuutusmaksutuotoilla. Liikekulut muodostuvat vakuutuksiin liittyvistä liikekuluista ilman korvausten hoitokuluja, jotka puolestaan sisällytetään korvauskuluihin. Yhdistetyllä kulusuhteella tarkoitetaan näiden kahden suhdeluvun summaa. Silloin kun vakuutuksista aiheutuneet kustannukset ovat yhtä suuret kuin vakuutusmaksutuotot, on yhdistetyn kulusuhteen arvo prosentteina sata. Sataa prosenttia suurempi yhdistetty kulusuhde tarkoittaa sitä, että vakuutuksista aiheutuneet kustannukset ovat olleet suuremmat kuin näistä saadut vakuutusmaksutuotot. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että vakuutusliike olisi ollut tappiollista, sillä myös sijoitustuotot vaikuttavat vakuutusliikkeen kannattavuuteen. Vastaavasti sataa prosenttia alhaisempi yhdistetty kulusuhde ei vielä takaa sitä, että yhtiön tulos olisi ollut voitollinen. Seuraavassa luvussa tarkastellaan liikennevakuutuksen tulosta siten, että myös sijoitustuotot otetaan siinä huomioon.

Liikennevakuutuksen liikekulusuhde oli tarkastelujaksolla noin 23 prosenttia. Tämä oli jonkin verran korkeampi kuin vakuutusyhtiöillä keskimäärin, sillä koko vahinkovakuutuksen liikekulusuhde oli vastaavana aikana noin 20 prosenttia. Asiakasryhmittäin tarkasteltuna liikekulusuhde on ollut korkein yksityistalouksien vakuutuksissa, kun taas luvanvaraisen liikenteen vakuutusten kustannukset ovat olleet pienimmät.

Toisin kuin liikekulut, joiden kehitys on ollut tasaista, vahinkosuhteessa on havaittavissa suurtakin vaihtelua vuodesta toiseen. Tähän vaikuttavat erityisesti kunakin vuonna sattuneet vahingot sekä aikaisempien vuosien vahinkojen korvausvastuisiin tehdyt muutokset. Vahinkosuhteen vuotuinen vaihtelu on ollut vähäisintä yksityistalouksien vakuutuksissa (70 %–91 %). Tämä johtuu pitkälti siitä, että tämä asiakasryhmä on selkeästi suurin, mikä puolestaan tasoittaa vahinkomenon heilahtelua. Pienimmässä tarkasteltavassa ryhmässä eli luvanvaraisessa liikenteessä vahinkosuhteen heilahtelu on ollut odotetusti suurinta (100 %–145 %). Koko liikennevakuutuksessa vahinkosuhte vaihteli tarkastelujaksolla 83 prosentista 97 prosenttiin ollen keskimäärin 85 prosenttia.

Vahinkosuhdetta kasvattivat mm. tarkastelujaksolle sijoittuneet suurvahingot. Vuonna 2004 Konginkankaalla tapahtuneessa raskaan ajoneuvoyhdistelmän ja linja-auton yhteen-

Taulukko 2.
Lakisääteinen liikennevakuutus 2002–2009
tunnusluvut ennen jälleenvakuuttajan osuuden vähentämistä (ilman jakojärjestelmäeriä)

Vakuutusmaksutuotot M€	Yksityis- taloudet	Yritykset ja yhteisöt	Luvanvarainen liikenne	Yhteensä
2002	337,0	72,5	34,1	443,5
2003	345,7	75,1	35,2	456,0
2004	380,6	82,6	37,6	500,7
2005	445,8	92,8	42,7	581,3
2006	475,1	98,1	44,7	617,9
2007	521,1	105,3	45,9	672,3
2008	526,7	106,5	46,1	679,4
2009	550,0	105,5	48,7	704,2
keskiarvo	447,8	92,3	41,9	581,9

Liikekulusuhde	Yksityis- taloudet	Yritykset ja yhteisöt	Luvanvarainen liikenne	Yhteensä
2002	26 %	27 %	22 %	26 %
2003	25 %	26 %	21 %	25 %
2004	22 %	21 %	19 %	22 %
2005	23 %	19 %	19 %	22 %
2006	23 %	19 %	19 %	22 %
2007	23 %	18 %	18 %	22 %
2008	24 %	19 %	18 %	22 %
2009	23 %	18 %	18 %	22 %
keskiarvo	24 %	21 %	19 %	23 %

Vahinkosuhte	Yksityis- taloudet	Yritykset ja yhteisöt	Luvanvarainen liikenne	Yhteensä
2002	79 %	104 %	113 %	86 %
2003	91 %	105 %	145 %	97 %
2004	70 %	93 %	134 %	79 %
2005	91 %	114 %	100 %	95 %
2006	82 %	72 %	122 %	83 %
2007	75 %	90 %	100 %	79 %
2008	75 %	88 %	105 %	79 %
2009	75 %	87 %	110 %	79 %
keskiarvo	80 %	94 %	116 %	85 %

Yhdistetty kulusuhde	Yksityis- taloudet	Yritykset ja yhteisöt	Luvanvarainen liikenne	Yhteensä
2002	105 %	131 %	135 %	112 %
2003	115 %	132 %	166 %	122 %
2004	92 %	114 %	153 %	101 %
2005	114 %	133 %	119 %	117 %
2006	105 %	91 %	141 %	105 %
2007	97 %	108 %	118 %	100 %
2008	99 %	107 %	122 %	102 %
2009	97 %	105 %	129 %	101 %
keskiarvo	103 %	115 %	135 %	107 %

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

6 (16)

törmäyksessä kuoli 23 ja loukkaantui 14 henkilöä. Tämä lisäsi nimenomaan luvanvaraisen liikenteen korvauskuluja. Vuonna 2005 tapahtui puolestaan Suomen tähän asti pahin ketjukolari, jossa oli osallisena satoja ajoneuvoja ja jossa kuoli kolme ja loukkaantui yli 60 henkilöä.

Korvausvastuisiin ja niiden laskuperusteisiin on kohdistunut myös merkittäviä muutoksia tarkastelujaksolla. Eliniän odotteen kasvamisen johdosta vakuutusyhtiöt ottivat vuosien 2003 ja 2004 aikana käyttöön uuden kuolevuusennustemallin, joka perustui ns. kohorttilaskentaan. Tämä nosti vahinkosuhdetta erityisesti vuonna 2003 (noin 4 prosenttiyksiköllä). Korkotasossa tapahtuneen laskevan kehityksen johdosta eläkevastuiden diskonttaamisessa käytettyä diskonttokorkoa on alennettu tarkastelujaksolla useaan otteeseen, mikä on osaltaan kasvattanut vahinkosuhteita. Vahinkosuhteita on puolestaan alentanut vuonna 2004 tehty lakimuutos, jonka mukaan kymmenen vuoden kuluttua vahingon sattumisesta syntyviä sairaanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen kustannuksia ei enää rahastoida, vaan ne kustannetaan jakojärjestelmän avulla (vaikutus vahinkosuhteeseen noin 10–20 prosenttiyksikköä).

Vahinkosuhteiden vaihtelusta huolimatta taulukosta on selkeästi nähtävissä, että yhdistetty kulusuhde on ollut yleensä alhaisin yksityishenkilöiden vakuutuksissa kun taas kulusuhde on tyypillisesti ollut korkein luvanvaraisessa liikenteessä. Kahdeksan vuoden tarkastelujaksolla näiden asiakasryhmien väliset erot yhdistetyissä kulusuhteissa ovat olleet merkittävät. Taulukosta 2 tehtävä johtopäätös onkin, että liikennevakuutusmaksut ovat olleet kustannuksiinsa nähden keskimäärin halvimmat luvanvaraisen liikenteen vakuutuksissa ja vastaavasti kalleimmat yksityishenkilöiden vakuutuksissa.

Liikennevakuutuksen tulos

Kuten edellä on todettu, liikkeen kannattavuutta - ja samalla maksujen kohtuullisuutta - arvioitaessa on maksujen, korvausten ja liikekulujen lisäksi otettava huomioon vakuutuksille kuuluva sijoitustuotto. Sijoitustuoton allokointi vakuutuksille voidaan kuitenkin tehdä usealla eri tavalla riippuen siitä, mitä laskelmalla halutaan mitata. Seuraavassa esitetäänkin liikennevakuutuksen tulos kolmella tavalla laskettuna. Näitä tuloksia kutsutaan tasoitetuksi vakuutusliikkeen tulokseksi, vakuutusliikkeen (tasoittamattomaksi) tulokseksi ja vakuutustoiminnan tulokseksi. Tulosluvut on laskettu ennen veroja.

Käytetyt kolme tuloksen arviointitapaa edustavat eri näkökulmia tuloksen muodostumiseen. Vakuutusliikkeen tasoitettu tulos pyrkii mittaamaan sitä, missä suhteessa vakuutusmaksut ovat vakuutuksista aiheutuviin odotusten mukaisiin kustannuksiin. Tässä lähestymistavassa tulosta arvioidaan vakuutuksenottajan näkökulmasta. Vakuutusliikkeen tasoittamaton tulos taas vastaa liikennevakuutusliikkeen toteutunutta tulosta, joten se mittaa vakuutusliikkeen kannattavuutta vakuutusyhtiön näkökulmasta. Vakuutustoiminnan tuloksen avulla saadaan puolestaan arvio vakuutustoimintaan sitoutuneelle pääomalle saadusta tuotosta, eli tämä edustaa omistajien näkökulmaa vakuutustoiminnan kannattavuuteen.

Tulokset lasketaan suomalaisten vakuutusyhtiöiden yhteenlasketuista tiedoista (mukana ei siis ole ETA-sivuliikkeitä) vuosilta 2002–2009. Laskelma on nettoperusteinen, eli siinä esiintyvistä eristä on vähennetty vastaava jälleenvakuuttajan osuus. Myös Liikennevakuutuksen suurvahinkopoolin tilitykset otetaan laskelmassa huomioon. Vakuutusmaksut ja korvaukset ovat tuloslaskelman mukaisia sillä erotuksella, että niistä on eliminoitu jakojärjestelmäerät vuosina 2002–2006. Tiedot esitetään kultakin tarkastelujakson vuodelta sekä tarkastelujakson aritmeettisina keskiarvoina. Lasketuista suhdeluista annetaan lisäksi keskihajonta.

Tasoitettu vakuutusliikkeen tulos

Kuten edellisessä luvussa havaittiin, poikkeukselliset erät voivat vaikuttaa tulokseen huomattavassa määrin. Esimerkiksi vastuuvetkaan tehty laskuperustemuutos, kuten kuolevuusennustemallin vaihtaminen, aiheuttaa epäjatkuvuuskohdan sen vuoden kohdalla, jolloin muutos tehtiin. Tällaiset kertaluontoiset poikkeuserät vaikeuttavat vuosien

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

7 (16)

ja yhtiöiden välistä vertailua. Lisäksi niiden johdosta tulostiedoista voi olla vaikea tai jopa mahdotonta päätellä, millainen maksutaso oli tai millainen vahinkovuosi oli kyseessä.

Tasoitettu vakuutusliikkeen tuloksesta eliminoidaan tulokseen vaikuttavia poikkeuksellisia tai kertaluonteisia eriä kuten vastuuvelan laskuperusteisiin tehtyjen muutosten vaikutukset. Lisäksi tasoitetussa tuloksessa vakuutustoimintaan kohdistetaan sijoitustoiminnan tuottoja nettovastuuvellalle lasketun riskittömän tuoton verran, toteutuneiden tuottojen asemasta. Tasoitetussa tuloksessa on täten eliminoitu tekijöitä, jotka aiheuttavat tulokseen vuotuista heilahtelua ja siten heikentävät tulosten vertailtavuutta. Tasoitettu tulos kuvastaa kuitenkin kyseistä vakuutusvuotta, sillä vuoden aikana sattuneet vahingot vaikuttavat siihen.

Pitkällä ajanjaksolla tasoitettu laskelma antaa informaatiota vakuutusmaksuista hinnoittelunäkökulmasta. Koska vakuutusmaksujen määräytymisperiaatteiden tulee olla tiedossa jo vakuutustarjouksia tehtäessä ennen vakuutuskauden alkamista, niin vakuutusmaksujen taso kiinnittyy ennen kuin näistä vakuutuksista aiheutuvat kustannukset realisoituvat. Liikennevakuutukselle on tyypillistä, että vakuutuksista aiheutuvat lopulliset kustannukset selviävät hyvin hitaasti, usein vasta kymmenien vuosien kuluttua. Näin ollen hinnoittelu perustuu yhtiön näkemykseen todennäköisistä tulevista kustannuksista sekä varovaiseen arvioon vakuutusliikkeen sitoutuneiden varojen pidemmän aikavälin tulevista sijoitustuotoista. Laskelma, jossa korvauksista on eliminoitu

kertaluonteiset laskuperustemuutokset ja jossa sijoitustuotot on laskettu riskittömän tuoton mukaisina, pyrkii antamaan käsityksen vakuutusten odotusten mukaisesta tuottotasosta. Vahinkoihin liittyvän vuotuisen vaihtelun tasaantuminen edellyttää kuitenkin tasoitettuna tuloksen osalta tarpeeksi pitkää tarkastelujaksoa.

Taulukossa 3 on esitetty tasoitettu liikennevakuutuksen vakuutusliikkeen tulos.

Laskelmassa vakuutusmaksutuottoa on oikaistu vakuutusmaksuvastuun laskuperusteisiin tehtyjen muutosten vaikutuksella. Laskuperustemuutoksia ei tehty 2009.

Tasoitettuun vakuutusliikkeen tulokseen allokoidaan tarkastelussa nettovastuuvellaa kattaville varoille laskettu riskitön sijoitustuotto. Taulukossa 3 riskittömän tuottotason approksimaationa on käytetty Suomen valtion 10 vuoden kuluttua erääntyvien obligaatioiden keskimääräistä korkoa kyseisenä vuonna. Vuonna 2009 tämä korko oli noin 3,74 prosenttia ja koko tarkastelujaksolla keskimäärin 4,09 prosenttia (liite 2). Nettovastuuvelan riskitön tuotto lasketaan soveltamalla kyseisen vuoden keskimääräistä korkoa vuoden alun ja vuoden lopun nettovastuuvellakojojen keskiarvoon. Laskelmassa nettovastuuvellkaan ei sisällytetä tasoitusmäärää. Vakuutusyhtiössä vastuuvelan sijoitustuotolla rahoitetaan mm. edellisen vuoden korvausvastuun diskonttauksen purkautumisesta aiheutuvaa korvauskulun kasvua.

Taulukko 3.

Liikennevakuutusliikkeen tasoitettu nettotulos ilman jakojärjestelmäeriä Vakuutusyhtiöt yhteensä (ilman ETA-sivuliikkeitä)

miljoonaa euroa	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	keskiarvo	hajonta %-yksikköä
Vakuutusmaksutuotto ilman laskuperustemuutoksia	436,7	443,1	483,3	551,0	593,4	637,4	642,6	666,2	556,71	
Nettovastuuvelan riskitön tuotto	86,3	76,3	80,8	70,4	85,2	101,3	105,8	95,8	87,73	
Korvauskulu ilman laskuperustemuutoksia ja muita kertaluonteisia poikkeuksellisia eriä	-357,8	-369,2	-393,1	-491,9	-512,6	-515,2	-518,0	-514,7	-459,06	
Liikekulut	-110,2	-108,6	-105,1	-119,7	-129,1	-138,0	-145,0	-140,5	-124,53	
Yhteistakuuerän muutos	-2,0	-1,7	-1,7	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8	-1,81	
Tasoitettu vakuutusliikkeen tulos TVLT (netto)	53,1	39,9	64,2	7,9	35,0	83,8	83,6	105,0	59,0	
TVLT/ bruttomaksutulo	11,9 %	8,5 %	12,4 %	1,3 %	5,7 %	13,1 %	12,6 %	15,2 %	10,1 %	4,6 %
TVLT/ asiakkaalta peritty maksu	8,1 %	5,8 %	8,5 %	1,0 %	4,1 %	9,4 %	9,2 %	11,2 %	7,1 %	3,3 %
Bruttomaksutulo	445,2	467,8	519,1	588,7	619,0	640,3	663,6	690,6	579,3	
Asiakkaalta peritty maksu	656,0	691,3	755,1	815,0	859,6	892,4	912,3	940,1	815,21	
Nettovastuuvelka ilman tasoitusmäärää	1 771,7	1 922,6	2 008,9	2 194,0	2 315,4	2 408,0	2 511,0	2 612,2	2 218,0	

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

8 (16)

Korvauskuluista on eliminoitu korvausvastuun laskentaperiaatteiden muutokset. Vuoden 2009 muutokset kasvattivat korvauskulua yhteensä 8,4 miljoonalla eurolla. Vuonna 2008 ei muutoksia tehty.

Vakuutusliikkeen tasoitettua tulosta laskettaessa otetaan vielä huomioon siirto yhteistakuuerään. Liikennevakuutusyhtiöllä on velvollisuus kartuttaa yhteistakuuerää vakuutusyhtiölain mukaisesti.¹⁰ Siirto on aina vähintään nolla¹¹, joten se yleensä rasittaa tulosta.

Tasoiitettu tulos on ollut koko tarkastelujakson 2002–2009 ylijäämäinen. Vuonna 2009 tasoiitettu vakuutusliikkeen tulos oli 105,0 (vuonna 2008 83,6) miljoonaa euroa, kun koko tarkastelujakson keskiarvo oli 59,0 miljoonaa euroa. Suhteutettuna bruttomaksutuloon¹² tulos oli vuonna 2009 15,2 (12,6) prosenttia ja tarkastelujaksolla keskimäärin 10,1 prosenttia. Tulokselle laskettu keskihajonta oli 4,6 prosenttiyksikköä.

Vakuutusliikkeen kannattavuuteen vaikuttavat paitsi odotetut kustannukset niin myös kustannuksiin liittyvä epävarmuus. Tämän johdosta hinnoittelussa otetaan yleensä huomioon niin sanottu varmuuslisä, jonka avulla pyritään varautumaan paitsi kustannusten heilahteluun niin myös kustannuksissa tapahtuviin tason muutoksiin (esimerkiksi korvausinflaatio). Tarvittava varmuuslisä on sitä suurempi, mitä volatiilimasta liikkeestä on kyse. Varmuuslisää voidaan rahoittaa sekä vakuutusmaksuilla että sijoitustuotoilla. Taulukosta 3 nähdään, että koska tasoiitettu tulos on vuosina 2002–2008 ollut pienempi kuin vastuuvälille laskettu riskitön tuotto, niin ilman sijoitustuottoja tulos olisi ollut tällöin negatiivinen.

Edellä laskettu suhdeluku mittaa tulosta suhteessa vakuutusyhtiön tuloksi luettavaan vakuutusmaksuun. Taulukon viimeisellä rivillä on vertailun vuoksi esitetty tasoiitettu vakuutusliikkeen tulos suhteessa ns. asiakkaalta perittyyn maksuun. Tässä maksussa on huomioitu myös kaikki ne siirtotuloerät, jotka vakuutusyhtiö on velvollinen asiakkailtaan vakuutusmaksun yhteydessä perimään, mutta jotka eivät sisälly vakuutusyhtiön vakuutusmaksutuloon. Tällaisia eriä ovat vakuutusmaksuvero, liikenneturvallisuusmaksu, sairaanhoitomaksu vuoteen 2004 asti sekä jakojärjestelmän rahoitusosuus. Lisäksi asiakkaalta perittyyn maksuun sisältyvät luottotappiot vakuutusmaksusaamisista, joita ei myöskään lueta mukaan vakuutusyhtiön maksutuloon. Vuonna 2009 nämä vakuutusyhtiön maksutuloon kuulumattomat erät muodostivat noin 25,0 prosenttia asiakkaalta

kerätystä maksusta (liite 3). Tasoiitettu vakuutusliikkeen tulos oli tarkastelujaksolla keskimäärin 7,1 prosenttia suhteessa asiakkailta perittyyn vakuutusmaksuun, vaihdellen vuoden 2005 1,0 prosentista vuoden 2009 11,2 prosenttiin.

Vakuutusliikkeen tasoittamaton tulos

Vakuutusliikkeen tasoittamaton tulos saadaan palauttamalla tulokseen tasoiitetussa tuloksessa oikaistut vastuuvälän laskentaperiaatteiden muutosten vaikutukset sekä ottamalla huomioon nettovastuuvälän katteelle laskettu käypäarvoinen sijoitustuotto. Käypäarvoinen tuotto voi olosuhteista riippuen olla myös edellä mainittua riskitöntä tuottoa pienempi. Näin saatu tulos mittaa vakuutusliikkeen toteutunutta tulosta.

Nettovastuuvälän katteen käypäarvoisen sijoitustuoton arvioiminen ei ole kuitenkaan täysin ongelmaton. Vakuutusyhtiön taseen varoja ei ole siinä mielessä korvamerkitty, että voitaisiin suoraan osoittaa, mitkä omaisuuserät ovat juuri liikennevakuutuksen nettovastuuvälän katteena. Tämän johdosta vastuuvälän katteelle saatu käypäarvoinen sijoitustuotto perustuu aina arvionvaraiseen laskelmaan.

Yksi lähestymistapa olisi olettaa, että tälle katteelle saatu sijoitustuotto on suhteessa samansuuruisen kuin yhtiön koko sijoitusomaisuudelle saatu käypäarvoinen tuotto. Tämä saattaisi kuitenkin johtaa virheellisiin johtopäätöksiin johtuen siitä, että vakuutusyhtiöiden pääomarakenteet ja sijoitusstrategiat poikkeavat huomattavasti toisistaan. Lainsäädännössä asetetaan runsaasti rajoituksia vastuuvälää kattaville varoille, sen sijaan katteen ulkopuolisia varoja koskien sääntelyä ei ole. Näin ollen koko omaisuudelle saatu sijoitustuotto ei välttämättä kuvaa vastuuvälän katteelle saatua tuottoa.

Vakuutusyhtiölain mukaan yhtiön on vastuuvälää katettaessa otettava huomioon, millaista vakuutusliikettä yhtiö harjoittaa, ja tämän mukaisesti huolehdittava katteeseen kuuluvien varojen varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta

¹⁰ Vakuutusyhtiölain (521/2008) 9 luku 5 §

¹¹ Yhteistakuuerää kartutetaan 4 prosenttia edellisen vuoden määrästä kuitenkin siten, että yhteistakuuerää ei kartuteta yli määrän, joka vastaa 3 prosenttia liikennevakuutuksen bruttovastuuvälästä ilman tasoitusmäärää.

¹² Bruttomaksutulolla tarkoitetaan tässä tuloslaskelman mukaista vakuutusmaksutuloa ennen jälleenvakuutuksen osuuden vähentämistä, vähennettynä jakojärjestelmän rahoitusosuudella.

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

9 (16)

sekä niiden asianmukaisesta monipuolisuudesta ja hajauttamisesta. Vastuuvelan katetta koskeekin yksityiskohtainen katesäännöstö, jolla pyritään erityisesti rajoittamaan katteeseen liittyvää keskittymäriskiä ja vastapuoliriskiä. Koska liikennevakuutuksen vastuuvelasta yli puolet muodostuu eläkevastuista, kattavien varojen varmuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tämän johdosta yhtiöt käyttävät olennaisessa määrin rahoitusmarkkinainstrumentteja vastuuvelan kattamiseen.

Laskelmassa vuosien 2007–2009 sijoitustuotto perustuu yhtiöiltä kerättyihin tietoihin vastuuvelkaa kattavasta omaisuudesta. Vuotta 2007 aikaisempien vuosien osalta tällaista tietoa ei ole käytettävissä, joten sijoitustuotot kohdistetaan liikennevakuutuksen vastuuvelan katteelle keskimääräistä jakosääntöä käyttäen. Jakosääntö perustuu oletukseen, että yhtiö pitää sijoitussalkussaan joukkovelkakirjalainoja ensisijaisesti vastuuvelan ja erityisesti eläkevastuiden kattamiseksi.¹³ Liitteessä 2 esitetään vastuuvelkaa kattaville varoille lasketut keskimääräiset käypäarvoiset sijoitustuotot vuosittain.

Taulukossa 4 esitetään liikennevakuutuksen vakuutusliikkeen tulos.

Taulukosta nähdään, että laskentaperiaatteisiin tehdyillä muutoksilla on ollut yhtiön tuloksen kannalta huomattava merkitys vuosina 2002–2006. Koko tarkastelujaksolla muutokset ovat keskimäärin olleet tulosta heikentäviä.

Nettovastuuvelan tuotto yli riskittömän tuoton on tarkastelujaksolla ollut negatiivinen neljänä vuotena kahdeksasta. Näinä vuosina siis vastuuvelkaan kattaville varoille laskettu käypäarvoinen sijoitustuotto on alittanut riskittömän koron mukaisen tuottotason. Vuonna 2009 tämä erä oli koko kahdeksanvuotisen tarkastelujakson korkein 119,3 (-160,6)

miljoonaa euroa. Voimakas markkinakorkojen lasku ja sijoitustoiminnan tappioiden pieneneminen johtivat pääasiassa korkosijoituksista koostuvan omaisuuden merkittävään arvonnousuun. Vuosi 2009 merkitsi korjausliikettä verrattuna edelliseen vuoteen, jolloin myyntitappioita ja muita sijoitustoiminnan kuluja kirjattiin ennätysmäärä.

Näin ollen vakuutusyhtiöiden tasoittamaton tulos liikennevakuutusliikkeessä on tarkastelujaksolla ollut noin 8,8 prosenttia suhteessa bruttovakuutusmaksutuloon. Tulos on vaihdellut vuosittain paljon, siten että vuonna 2009 saatiin tarkastelujakson paras tulos 31,3 prosenttia, kun tulos on ollut alimmillaan -11,6 prosenttia vuonna 2008. Hajontaluvuksi tarkastelujaksolla saatiin 14 prosenttiyksikköä. Kuten odotettua, tasoittamattoman tuloksen vaihtelu oli huomattavasti suurempaa kuin tasoitetulla tuloksella, missä hajonta oli vain 4,6 prosenttiyksikön suuruinen. Tasoittamattoman tuloksen hajonta kuvastaa vakuutus- ja sijoitustoimintaan liittyvää riskiä.

¹³ Laskelmassa oletetaan, että yhtiö kattaa eläkevastuunsa ensisijaisesti joukkovelkakirjalainojen avulla. Jos yhtiöllä on joukkovelkakirjalainoja enemmän kuin katettava eläkevastuu edellyttää, niin katsotaan, että yhtiö käyttää näitä ensisijaisesti muun vastuuvelan kattamiseen. Näin ollen eläkevastuille laskettu sijoitustuotto perustuisi yleensä lähes kokonaan joukkovelkakirjalainoille saatuaan tuottotasoon ja muulle vastuuvelalle laskettu tuotto yleensä tämän ja muiden sijoitusten tuottotason painotettuun keskiarvoon.

Koska Finanssivalvonnalla on vuosilta 2002–2004 käytettävissään yhtiöiden käypäarvoiset sijoitustuotot vain koko sijoitussalkun osalta, mutta ei sijoitusinstrumenttikohtaisesti, niin näiden vuosien osalta on vaihtoehdoista tulosta laskettaessa edelleen jouduttu arvioimaan rahoitusmarkkinavälineille saadut keskimääräiset sijoitustuotot. Rahoitusmarkkinavälineiden keskimääräisenä tuotto-olettamana on käytetty 2002 8,93%, 2003 4,69% ja 2004 6,89% (lähteet: Effas Bond Index Govt, MSCI Euro Credit Corp. Index ja Leonia Rahamarkkinaindeksi)

Taulukko 4.

Liikennevakuutusliikkeen (tasoittamaton) nettotulos ilman jakojärjestelmäeriä Vakuutusyhtiöt yhteensä (Ilman ETA-sivuliikkeitä)

miljoonaa euroa	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	keskiarvo	hajonta
Tasoitettu vakuutusliikkeen tulos TVLT (netto)	53,1	39,9	64,2	7,9	35,0	83,8	83,6	105,0	59,0	
Vastuuvelan laskuperustemuutosten tulosvaikutuksen palautus	-19,7	-66,3	10,4	-21,8	15,3	8,8	0,0	-8,4	-10,2	
Nettovastuuvelan tuotto yli riskittömän tuoton	-5,4	19,8	54,8	38,9	-30,6	-8,5	-160,6	119,3	3,5	
Vakuutusliikkeen tulos VLT (netto)	28,0	-6,6	129,4	25,0	19,7	84,0	-77,0	215,9	52,3	
VLT/ bruttomaksutulo	6,3 %	-1,4 %	24,9 %	4,3 %	3,2 %	13,1 %	-11,6 %	31,3 %	8,8 %	14,0 %

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

10 (16)

Kun verrataan näitä tuloksia sivulla 5 esitettyihin yhdistettyihin kulusuhteisiin, havaitaan vakuutusliikkeen tuottaneen vakuutusyhtiöille voittoa vuosia 2003 ja 2008 lukuun ottamatta siitä huolimatta, että yhdistetty kulusuhde on kaikkina vuosina ylittänyt 100 prosenttia.

Vakuutustoiminnan tulos

Edellisissä kohdissa keskityttiin vakuutusliikkeen tuloksen muodostumiseen. Tällöin ei otettu huomioon sitä seikkaa, että vakuutusliikkeen harjoittaminen sitoo aina pääomia. Seuraavassa arvioidaan vakuutustoiminnan tulosta ottaen huomioon myös toimintaan sitoutunut pääoma sekä sille saatu sijoitustuotto.

Tässä tarkastelussa toimintaan sitoutuneena pääomana käytetään liikennevakuutukselle kohdistettua osaa vakuutusyhtiölaissa määritellystä vakavaraisuuspääomavaatimuksesta (oikaistun vakavaraisuuspääoman tavoiteraja).¹⁴ Laissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa¹⁵ pääomavaatimus määritellään koko yhtiön tasolla, toisin sanoen sitä ei ole määriteltä vakuutuslajeittain. Jotta liikennevakuutustoiminnan tulos saataisiin laskettua, osa tästä pääomavaatimuksesta tulee kohdistaa liikennevakuutukselle. Liikennevakuutuksen osuus pääomavaatimuksesta lasketaan käyttäen jakoperusteena omalla vastuulla olevia maksutuottoja ja vastuovelkaa.¹⁶

Laskelmassa otetaan huomioon liikennevakuutukseen sitoutuneille varoille saatu käypäarvoinen sijoitustuotto. Samoin kuin vastuovelkaa kattavien varojen kohdalla, tämänkin sijoitustuotto perustuu arvioon. Vakavaraisuuspääomavaatimusta kattavien varojen tuottotaso arvioidaan sen sijoitusomaisuuden perusteella, jonka ei vakuutusliikkeen tulosta laskettaessa katsottu lukeutuneen vastuuvelan katteeseen.

Tuotto lasketaan soveltamalla näin saatua tuottotasoa vakavaraisuuspääoman tavoiterajan vuoden alun ja vuoden lopun keskiarvoon.

Taulukossa 5 esitetään laskelma liikennevakuutustoiminnan tuloksesta.

Taulukosta nähdään, että vakavaraisuuspääoman tavoite-ajan katteelle kohdistetut käypäarvoiset sijoitustuotot ovat olleet positiivisia vuosia 2002¹⁷ ja 2008¹⁸ lukuun ottamatta. Vakuutustoiminnan tulos vaihteli tarkastelujaksolla vuoden 2008 -102,4 miljoonasta eurosta 256,2 miljoonaan euroon vuonna 2009. Keskimäärin tuotto oli 64,1 miljoonaa euroa. Kun tulos suhteutetaan keskimääräiseen vakavaraisuusvaa-

¹⁴ Vakuutusyhtiölaki (521/2008) 12 luku 13 §.

¹⁵ Sosiaali- ja terveysministeriön asetus vahinkovakuutusyhtiön oikaistun vakavaraisuuspääoman rajojen, tasoitusmäärän ja sen rajojen laskennasta sekä laskennan laskuperusteista (622/2008)

¹⁶ Liikennevakuutuksen osuus y oikaistun vakavaraisuuspääoman tavoiterajasta lasketaan käyttäen jakosuhdetta

$$y = \frac{\text{nettovastuuvelka(liik.)} + 0,8 \cdot \frac{B(\text{liik.})}{B} \cdot VT_{\min} + 1,8 \cdot \frac{\text{nettovastuuvelka(liik.)}}{\text{nettovastuuvelka}} \cdot S}{\text{nettovastuuvelka} + 0,8 \cdot VT_{\min} + 1,8 \cdot S}$$

missä B = nettomaksutuotto, VT_{\min} = vakuutusteknisistä riskeistä johtuva pääomavaatimus ja S = sijoitusriskistä johtuva pääomavaatimus.

¹⁷ Vuonna 2002 epävarmuus Irakin tilanteesta heijastui yrityksiin ja sijoittajiin siten, että sekä korot että osakekurssit laskivat tuolloin maailmanlaajuisesti.

¹⁸ Yhdysvaltojen asuntoluottomarkkinoilta vuonna 2007 alkaneen finanssikriisin seurauksena luottamus koko talouden tulevaisuuteen romahti ja sitä kautta sekä osakkeiden että joukkovelkakirjojen markkina-arvot putosivat jyrkästi.

Taulukko 5.
Liikennevakuutustoiminnan nettotulos
Vakuutusyhtiöt yhteensä (Ilman ETA-sivuliikkeitä)

miljoonaa euroa	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	keskiarvo	hajonta
Vakuutusliikkeen tulos VLT	28,0	-6,6	129,4	25,0	19,7	84,0	-77,0	215,9	52,3	
Vakavaraisuuspääoman tavoiterajan tuotto	-46,6	13,4	6,4	45,5	46,9	22,8	-25,4	40,3	12,9	
Vakuutustoiminnan tulos	-18,6	6,7	135,8	70,6	66,6	106,8	-102,4	256,2	65,2	
Vakuutustoiminnan tulos / keskimääräinen oikaistun vakavaraisuuspääoman tavoiteraja	-4,5 %	1,7 %	34,0 %	16,6 %	14,6 %	22,4 %	-20,9 %	47,9 %	14,0 %	21,8 %
Keskimääräinen oikaistun vakavaraisuuspääoman tavoiteraja	411,2	386,4	399,9	424,7	456,5	476,6	489,0	535,4	447,5	

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

11 (16)

timukseen¹⁹, saadaan arvio sitoutuneen pääoman tuotosta. Tuotto saavutti korkeimman tasonsa vuonna 2009, jolloin se oli 47,9 prosenttia, kun koko tarkastelujakson keskimääräinen tuotto prosentti oli 14. Vastaava hajonta oli tarkastelujaksolla 21,8 prosenttiyksikköä. Laskelmassa ei oteta huomioon veroja.

Yhtiökohtaiset tunnusluvut ja tulokset

Tarkasteltaessa tunnuslukuja yhtiöittäin havaitaan, että ne poikkeavat toisistaan huomattavasti. Seuraavassa kuvajassa esitetään yhtiökohtaisesti laskettujen kulusuhteiden keskiarvot. Keskiarvot on laskettu vuosilta 2002–2009 lukuun ottamatta Nordeaa, jonka osalta keskiarvot perustuvat vuosien 2005–2009 aineistoon²⁰. Kulusuhteet on laskettu jälleenvakuuttajan osuuden vähentämisen jälkeen ja ilman jakojärjestelmäeriä.

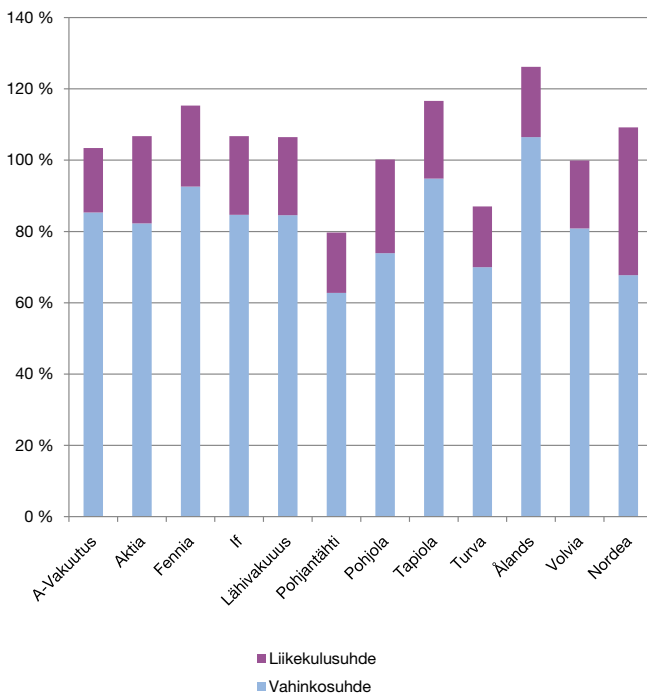
Taulukoissa 6–8 esitetään liikennevakuutuksen vakuutusliikkeen ja vakuutustoiminnan tuloslaskelmat vakuutusyhtiökohtaisesti suomalaisten vakuutusyhtiöiden osalta. Lisäksi ETA-sivuliikkeistä esitetään vakuutusliikettä koskevat

taulukot. Vakuutustoiminnan tuloksen laskeminen ETA-sivuliikkeiden osalta ei sen sijaan ole mielekäästä, koska sivuliikkeet omistavat ulkomaiset vakuutusyhtiöt eivät noudata suomalaista vakavaraisuussääntelyä. Täten oikaistun vakavaraisuuspääoman tavoiterajan käyttäminen toimintaan sitoutuneen pääoman mittarina ei ole perusteltua.

Edelleen, koska Finanssivalvonnalla ei ole käytettävissään riittäviä tietoja ulkomaisen yhtiön vastuuvulkaa kattavista varoista tai niille saaduista tuotoista, ei ole mahdollista laskea taulukossa 7 tarvittavaa liikennevakuutuksen vastuuvulan katteelle kohdistettua käypäarvoista tuottoa yhtiön omia tietoja käyttäen. Jotta kaikkien Suomessa toimivien liikennevakuuttajien tuloksia voitaisiin kuitenkin vertailla, niin taulukon 7 laskelmassa ETA-sivuliikkeille sovelletaan suomalaisista yhtiöistä laskettuja keskimääräisiä sijoitustuottoja. Sivuliikkeiden käypäarvoinen sijoitustuotto nettovastuuvulan katteelle lasketaan olettamalla, että tuotto on kunakin vuonna samansuuruinen kuin selvityksen suomalaisilla yhtiöillä keskimäärin. Keskimääräiset sijoitustuotot on esitetty liitteessä 2.

Kuten aiemmin on todettu, liikennevakuutuksen tulokset vaihtelevat vuosittain lukuisista syistä johtuen. Näin ollen yhden vuoden tuloksen perusteella ei voida tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä hinnoittelun onnistumisesta. Tämä pätee erityisesti tarkasteltaessa yksittäistä vakuutusyhtiötä. Tämän vuoksi yhtiökohtaiset tulostaulukot annetaan tarkastelujakson 2002–2009 keskiarvoina, ja lisäksi tulosprosenttien aritmeettisten keskiarvojen vieressä esitetään vastaavat keskihajonnat antamaan informaatiota tuloksiin liittyneestä vuotuisesta vaihtelusta. Nordeaa koskevat keskiarvot on tässäkin laskettu vuosilta 2005–2009.

Kuva 4.
Yhdistetty kulusuhde, aritmeettinen keskiarvo

¹⁹ Liikennevakuutukselle kohdistetun vakavaraisuuspääoman tavoiterajan vuoden alun ja vuoden lopun arvojen keskiarvo.

²⁰ Nordean osalta keskiarvot ja hajonnat lasketaan muista yhtiöistä poiketen vuosilta 2005–2009. Nordea on aloittanut liikennevakuutusten myöntämisen Suomessa vuonna 2002. Ensimmäisiltä toimintavuosilta saadut tulokset eivät kuvaa vakuutusliikkeen todellista kannattavuutta johtuen siitä, että liikekulujen osuus suhteessa maksuihin on aloitavassa toiminnassa huomattavan korkea. Myös korvauksiin liittyvä satunnaisvaihtelu korostuu pienessä vakuutuskannassa. Aritmeettista keskiarvoa käytettäessä nämä poikkeavat tulokset saisivat erityisesti prosenttilukuja tarkasteltaessa kohtuuttoman suuren painoarvon, ja sen vuoksi ne on jätetty laskelmista pois.

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

12 (16)

Taulukko 6.
Liikennevakuutusliikkeen tasoitettu nettotulos ilman jakojärjestelmäeriä, vuosien 2002–2009 aritmeettiset keskiarvot ja keskihajonnat (prosenttiyksikköä)

	A-Vakuutus	Aktia	Fennia	If	Lähevakuutus	Pohjantähti	Pohjoja	Tapiola	Turva	Ålands	Volvia	Nordea
Vakuutusmaksutuotto ilman perustamutuksia	24,4	12,3	57,1	148,1	59,6	14,9	107,2	121,8	9,5	2,9	2,6	12,8
Nettovastuuvelan riskittömän tuotto	4,5	1,1	9,9	25,6	7,6	1,1	17,3	18,6	1,4	0,6	0,2	0,6
Korvauskulu ilman keskipitkäaikaisia ja muita leikkautuneita poliikkakausilla	-22,3	-10,0	-54,5	-121,5	-49,7	-9,2	-80,5	-103,4	-5,5	-2,5	-2,4	-9,0
Liikeluut	-4,5	-13,0	-29	-32,6	-12,8	-2,4	-28,3	-26,3	-1,4	-0,5	-0,5	-5,2
Yhteistaluerän muutos	-0,1	-0,1	-0,2	-0,6	-0,1	0,0	-0,4	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Tasoitettu vakuutusliikkeen tulos VLT (netto)	2,0	0,4	-0,7	19,1	4,6	4,4	15,3	10,4	3,0	0,4	0,0	-0,9
TVLT/ bruttomaksutulo	7,7 %	10,3 %	16,3 %	11,9 %	7,3 %	26,0 %	13,5 %	6,1 %	17,1 %	11,0 %	21,6 %	18,5 %
TVLT/ asiakkaalta peritty maksu	5,4 %	7,4 %	12,3 %	9,3 %	5,2 %	18,5 %	13,3 %	4,2 %	12,2 %	10,8 %	17,6 %	15,5 %
				9,1 %	5,2 %	18,5 %	13,3 %	4,2 %	12,2 %	10,8 %	17,6 %	15,5 %

Taulukko 7.
Liikennevakuutusliikkeen (tasoitamaton) nettotulos ilman jakojärjestelmäeriä, vuosien 2002–2009 aritmeettiset keskiarvot ja keskihajonnat (prosenttiyksikköä)

	A-Vakuutus	Aktia	Fennia	If	Lähevakuutus	Pohjantähti	Pohjoja	Tapiola	Turva	Ålands	Volvia	Nordea
Tasoitettu vakuutusliikkeen tulos VLT	2,0	0,4	-0,7	19,1	4,6	4,4	15,3	10,4	3,0	0,4	0,0	-0,9
keskipitkäaikaisen tuotto	1,9	-0,1	1,3	-3,6	-0,8	-0,1	2,8	-11,0	-0,4	-0,4	0,0	0,7
Nettovastuuvelan tuotto y/l	-0,8	0,0	2,1	1,0	-0,8	-0,6	0,7	1,5	0,1	0,2	0,0	0,0
Vakuutusliikkeen tulos VLT (netto)	3,2	0,4	2,7	16,6	3,0	3,7	18,9	1,0	2,7	0,2	0,0	-0,2
VLT/ bruttomaksutulo	11,8 %	32,2 %	2,2 %	16,4 %	6,2 %	24,8 %	10,6 %	18,9 %	4,7 %	20,4 %	21,7 %	17,9 %
				10,6 %	18,9 %	21,7 %	17,9 %	0,8 %	14,3 %	15,0 %	7,2 %	14,3 %
				9,1 %	5,2 %	18,5 %	13,3 %	4,2 %	12,2 %	10,8 %	17,6 %	15,5 %

Taulukko 8.
Liikennevakuutusliikkeen nettotulos, vuosien 2002–2009 aritmeettiset keskiarvot ja keskihajonnat (prosenttiyksikköä)

	A-Vakuutus	Aktia	Fennia	If	Lähevakuutus	Pohjantähti	Pohjoja	Tapiola	Turva	Ålands	Volvia	Nordea
Vakuutusliikkeen tulos VLT	3,2	0,4	2,7	16,6	3,0	3,7	18,9	1,0	2,7	0,2	0,0	-0,2
Oikaistun vakavaraisuuspääoman tavoitteen tuotto	0,3	0,5	2,0	-2,8	1,6	-0,1	6,0	4,9	0,2	0,3	0,2	0,3
Vakuutusliikkeen tulos	3,4	0,9	4,7	13,8	4,6	3,6	24,9	5,9	2,9	0,5	0,5	0,5
Vakuutusliikkeen tulos / keskimääräinen oikaistun vakavaraisuuspääoman tavoite	14,9 %	45,6 %	7,6 %	30,6 %	8,8 %	26,0 %	11,7 %	28,8 %	7,7 %	30,6 %	64,8 %	55,7 %
Nettovastuuvelka ilman tasoisuutta	111,1	28,4	248,0	641,7	197,1	28,6	430,3	480,5	36,8	15,1	5,4	11,3
Vakavaraisuuspääoman tavoite	20,8	9,9	61,6	111,3	58,3	5,4	92,3	87,8	4,6	3,8	5,4	5,4
Tunnusluvut	85,3 %	81,9 %	92,5 %	84,7 %	84,6 %	62,8 %	73,9 %	94,8 %	70,9 %	106,4 %	82,2 %	67,7 %
liikeluut	18,1 %	24,4 %	22,7 %	22,1 %	21,9 %	16,9 %	26,3 %	21,8 %	17,1 %	19,5 %	19,1 %	41,5 %
Yhdistetyt kuluosuudet	103,4 %	106,3 %	115,3 %	106,8 %	106,5 %	79,7 %	100,2 %	116,6 %	87,0 %	126,2 %	101,3 %	108,2 %

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

13 (16)

Vakuutusyhtiöiden tulokset poikkeavat suuresti toisistaan sekä keskiarvojen että hajontojen suhteen. Tasoitettu vakuutusliikkeen tulos suhteessa bruttomaksuihin vaihteli suomalaisilla vakuutusyhtiöillä -0,6 prosentista (Fennia) 26,0 prosenttiin (Pohjantähti). Sivuliikkeillä tulos vaihteli -8,1 prosentista (Nordea) 1,8 prosenttiin (Volvia). Tasoitetun tuloksen vaihtelu on suurinta kaikkein pienimmillä toimijoilla siten, että suomalaisilla yhtiöillä suurin havaittu hajonta oli 21,6 prosenttiyksikköä (Ålands). Sivuliikkeillä vastaava luku oli 28,5 prosenttiyksikköä (Volvia).

Tasoitetun tuloksen vaihtelu selittyy pitkälti korvauskuluissa tapahtuvalla heilahtelulla. Pienellä yhtiöllä jopa yksittäisestä vahingosta vakuutusyhtiölle aiheutuva kustannus voi olla huomattava suhteessa maksutuloon. Koska vakuutusyhtiö ei voi kieltäytyä myöntämästä liikennevakuutusta, koska vahingosta maksettavat korvaukset määräytyvät lain ja asetusten mukaan ja koska henkilövahingosta maksettavalla korvauksella ei lain mukaan ole ylärajaa, vakuutusyhtiön mahdollisuudet rajoittaa sille vahingosta aiheutuvia kustannuksia ovat rajalliset. Vakuutusyhtiö voi rajoittaa korvauskuljensa määrää lähinnä jälleenvakuutuksen ja poolijärjestelyn avulla. Jälleenvakuutusratkaisuihin liittyvät omavastuut voivat kuitenkin olla korkeita yhtiön liikennevakuutuksen maksuvolyymiin nähden, tai jälleenvakuutus saattaa suojata puutteellisesti tilanteessa, jossa korvausvelvollisuus syntyy useasta erillisestä vahinkotapahtumasta (esimerkiksi vaikeiden keliolosuhteiden seurauksena). Tällöin jälleenvakuutus tasoittaa tulosta vain osittain.

Vakuutusliikkeen (tasoittamattomassa) tuloksessa vuosien ja yhtiöiden välinen vaihtelu oli vielä suurempaa kuin tasoitetussa tuloksessa. Vakuutusyhtiöiden toteutuneissa tuloksissa oli huomattavia eroja paitsi vakuutusliikkeen niin myös sijoitustoiminnan kannattavuudessa. Vakuutusliikkeen tuloksen keskiarvo tarkastelujaksolla vaihteli suomalaisilla vakuutusyhtiöillä 0,8 prosentista (Tapiola) 21,7 prosenttiin (Pohjantähti). Arvio sivuliikkeiden toteutuneesta tuloksesta vaihteli -4,4 (Nordea) prosentista 3,0 prosenttiin (Volvia).

Suomalaisten vakuutusyhtiöiden osalta laskettu keskimääräinen vakuutustoiminnan tulos suhteessa sitoutuneeseen pääomaan sai arvoja väliltä 6,9 (Tapiola) prosenttia ja 64,8 prosenttia (Pohjantähti).

Tunnusluvut

yhdistetty kulusuhde=vahinkosuhde+liikekulusuhde

vahinkosuhde=korvauskulut/maksutuotot

liikekulusuhde=liikekulut/maksutuotot

Vakuutusliikkeen tasoitettu tulos

Vakuutusliikkeen tasoitettu tulos saadaan vähentämällä maksutuotosta korvauskulu, liikekulut ja yhteistakuuerän muutos. Tuloksesta eliminoidaan siihen vaikuttavat poikkeukselliset tai kertaluonteiset erät kuten vastuuelan laskuperusteisiin tehtyjen muutosten vaikutukset. Lisäksi tasoitetussa tuloksessa vakuutustoimintaan kohdistetaan sijoitustoiminnan tuottoja nettovastuuelalle lasketun riskittömän tuoton verran, toteutuneiden tuottojen asemasta.

Vakuutusliikkeen tasoittamaton tulos

Vakuutusliikkeen tasoittamaton tulos saadaan palauttamalla tulokseen tasoitetussa tuloksessa oikaistut vastuuelan laskentaperiaatteiden muutosten vaikutukset sekä ottamalla huomioon nettovastuuelan katteelle laskettu käypäarvoinen sijoitustuotto.

Vakuutustoiminnan tulos

Vakuutustoiminnan tulos saadaan lisäämällä vakuutusliikkeen tasoittamattomaan tulokseen liikennevakuutukselle kohdistetun vakavaraisuuspääoman tavoiterajan katteelle kohdistetut käypäarvoiset sijoitustuotot

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

14 (16)

Liite 1

Tilastolähteet

Selvityksessä olivat mukana liikennevakuutusta harjoittavat suomalaiset vakuutusyhtiöt:

- A-Vakuutus Oy (A-Vakuutus)
- Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia (Fennia)
- If Vahinkovakuutusyhtiö Oy (If)
- Lähivakuutus Keskinäinen Yhtiö (Lähivakuutus)
- Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö (Pohjantähti)
- Vahinkovakuutusyhtiö Pohjola (Pohjola)
- Aktia Vahinkovakuutus Oy (Aktia)
- Vakuutusyhtiö Tapiola (Tapiola)
- Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva (Turva)
- Ålands Ömsesidiga Försäkringsbolag (Ålands)

sekä ETA-sivuliikkeit:

- Volvia, If Suomen sivuliike (Volvia)
- Nordea Vahinkovakuutus, Tryg Forsikring A/S Suomen sivuliike (Nordea)
(18.8.2010 alkaen Tryg)

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

15 (16)

Liite 2

Sijoitustoiminnan tuotot

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Keskiarvo
Nettovastuuvelan riskitön tuotto	4,98 %	4,13 %	4,11 %	3,35 %	3,78 %	4,29 %	4,30 %	3,74 %	4,09 %
Nettovastuuvelan käypä tuotto	4,67 %	5,20 %	6,90 %	5,20 %	2,42 %	3,93 %	-2,23 %	8,40 %	4,31 %
Oikaistun vakavaraisuuspääoman taivoiterajan käypä tuotto	-11,34 %	3,46 %	1,61 %	10,72 %	10,28 %	4,78 %	-5,20 %	7,52 %	2,73 %

Laskuperustekorko

Alla olevassa taulukossa esitetään yhteenveto suomalaisten yhtiöiden liikennevakuutuksen vastuuvelan diskonttaukseen soveltamista laskuperustekoroista vuosittain. Vakuutusyhtiö voi valita soveltamansa laskuperustekoron laissa²¹ annettuja periaatteita noudattaen. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa²² säädetään myös suurimmasta sallitusta diskonttokorosta.

Taulukossa esitetään laskuperustekorkoerittelyn lisäksi korkein sallittu laskuperustekorko vuosittain sekä vertailun vuoksi Suomen valtion 10 vuoden obligaatioiden korkotasot kunkin vuoden lopussa.

Sovellettu laskuperustekorko

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Korkein	4,00 %	4,00 %	4,00 %	3,90 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,5 %
Mediaani	4,00 %	3,70 %	3,50 %	3,40 %	3,30 %	3,50 %	3,50 %	3,5 %
Keskiarvo	3,90 %	3,70 %	3,40 %	3,40 %	3,30 %	3,40 %	3,40 %	3,4 %
Alin	3,50 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %	3,00 %	3,0 %
Korkein sallittu laskuperustekorko	4,00 %	4,00 %	4,00 %	3,90 %	3,80 %	3,70 %	3,60 %	3,50 %
Suomen valtion 10 vuoden obligaatioiden korko	4,29 %	4,29 %	3,70 %	3,23 %	3,97 %	4,40 %	3,69 %	3,57 %

²¹ Vakuutusyhtiölaki (521/2008) 9 luku 10 §.

²² Sosiaali- ja terveysministeriön asetus henki- ja vahinkovakuutusyhtiön vastuuvelan laskennassa käytettävästä enimmäiskorosta (610/2008) 2 §.

Selvitys liikennevakuutuksen kannattavuudesta 2002–2009

29.12.2010

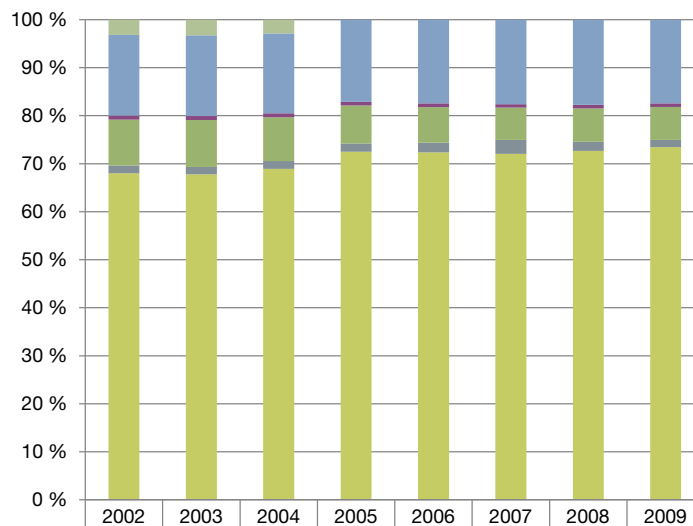
16 (16)

Liite 3

Vakuutusmaksun erittely, miljoonaa euroa (mukaan lukien ETA-yhtiöt)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vakuutusmaksutulo	448,0	472,2	525,8	598,5	632,0	656,1	684,7	714,5
Luottotappiot	10,7	10,8	12,7	14,3	17,6	26,4	18,0	15,0
Jakojärjestelmä	63,0	68,0	69,4	65,3	64,6	61,5	65,3	66,6
Liikenneturvallisuusmaksu	5,4	5,9	6,3	6,0	6,8	6,3	7,0	7,0
Vakuutusmaksuvero	111,0	117,0	126,9	141,4	152,3	160,3	167,1	169,7
Sairaanhoitomaksu	20,8	22,7	21,9	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0

Vakuutusmaksun jakauma

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sairaanhoitomaksu	3 %	3 %	3 %					
Vakuutusmaksuvero	17 %	17 %	17 %	17 %	17 %	18 %	18 %	17 %
Liikenneturvallisuusmaksu	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
Jakojärjestelmä	10 %	10 %	9 %	8 %	7 %	7 %	7 %	7 %
Luottotappiot	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	3 %	2 %	2 %
Vakuutusmaksutulo	68 %	68 %	69 %	72 %	72 %	72 %	73 %	73 %

